

מסורת הש"ס

(א) לקמן ק' גיטין נב: ג"מ קס: (ב) [לקמן פס: א] (ג) [גיטין ל: ד"ב ה': לג. ועיי' א] (ד) [גיטין כ"ב ה': ד"ה ע"ג]. (ה) שמועט מה: (ו) שם מה. ערנין כב: (ז) [נפלו ללון, (ח) לעיל פו: א] (ט) דף מה.

הנהגות הב"ח

(א) גמ' ר' וכלי למר עוקבא וכו' וזין דנקי מר מנכסי: (ב) שם עד א' מעידה שהיא פרועה לא תפרע אלא בשבעה מנכסים משועבדים ומנכסי יתומים והנפרעת שלא בפניו לא כתיב: (ג) שם כ"ד מר כל נכסיו:

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת.

תוספות ר"ד

ה"ז משביעה כ"ז שירצה לא הורשבה חנונית ולא מינה אפטרופא אין יכול להשביעה ר"א אומר א"פ שלא הורשבה חנונית ולא מינה אפטרופא משביעה כ"ז שירצה שאין לך אשה שלא נעשת אפטרופא שעה א' בחיי בעלה על פלכה ועיסתה: א"ל אין אדם דר עם נחש בכפירה ואין ה"ל כר' אליעזר דקיל' יחיד ורבים הלכה כרבים. (ופי' הדב שפ"ט ש"א"י להשביעה על פ"ו אם משביע' על האפטרופא ועל החנונית יכול לגלות עלי' גם על פ"ו) ירושלמי שבה כלום מה את עבדה לה כש"ח או כש"ש אמה שסבירא אפי' כש"ח (איתן) אם כך אין אהא אומר א"ל שלום לעולם בבית: מתנ' כתב לה נדר ושבעה: א"ל עליך א"י להשביעה אבל משביע הוא את יורשי' ואת הבאים בירשתה נדר ושבעה א"ל עליך ועל יורשיך ועל הבאים בירשתה: א"י להשביעה ולא את יורשי' ולא הבאים בירשתה אבל יורשיך משביעין אותה ואת יורשיה ואת הבאים בירשתה נדר ושבעה א"ל עליך ולירשי' ולבאים בירושי' עליך ועל יורשיך ועל ה"ב לא הוא ולא יורשי' ולא הבאים בירשותה משביעים אותה ואת יורשיה ואת הבאים בירשתה: א"י להשביעה אהא משביעין אותה ואת יורשיה ואת הבאים בירשתה נדר ושבעה וכו'. פי' נדר שנודת יאסור עלי כל פירות שבעות קנינם אם עבתי משלך כלום כדמרינן במסכת גיטין (בתנודין) [בהשולח] נמנונו מלהשביעה התקין ר"ג הזקן שתהא נודרת ליתומים כל מה שירצה ונזכה כתובתה. א"י להשביעה בגמ' מסיק ששום שבעה א"י להשביעה בין אם עשה אפטרופא דהיא רמו עליה בין אם היתה פוגמת כתובתה דמתן לקמן הפוגמת כתובתה ל"ל אלא בשבעה והשתא דפרטה מה שבעה שום שבעה א"י להשביעה ואם גירשה וזכה לגבות כתובתה ממנו תגבה כלא שבעה ותי"ה אם טוען עליה פרעתני קטן הדין היה להשביעה אפי"ה ששטר כתובה קיימת כדאמר ר"פ בשבועות (תמ) היא מנא דאמר שטר פרוע היא משביעין ליה למלוה. הכא שתהא עם אשתו ופטרתי מן השבעה ויחיה לגבות ממנו כתובתה בלא שבעה. אין יורשי' והבאים בירשתה דהיינו את מכירה כתובה לאשתו אין יכולים לומר לו אחרי שהתנית עמה לגבות בל"ש גם אנו הבאים מכחה נגבה ממך בלא

על אפטרופאי. פוטרה בכתבה זאת משבעת אפטרופוס אם יושיבנה חנונית אבל אם פגמה כמזכה דמתן במתנ"י^(א) הפוגמת כתובתה לא תפרע אלא בשבעה לא נפטרה מאותה שבעה ע"י תנאי זה דכי פטר לה משבעה דקא רמי הוא עלה אבל שבעה דהיא גרמה לנפשה לא פטר לה: **על הפוגמת.** ור"ש

משבעת אפטרופאי דמכל שבעה פטרה: **אמרה לשמעאל.** הך אתקפתא בשלמא למ"ד כו' אותה קמיה דרב אשי: **כסוז לי דלא משענע** לי. וימינו דרמיא אנפשה תבעה ליה פטור כל שבעות: **אסון אהא מנכסיו.** להא דרב יהודה ארשא דמתניתין דלא פריש זה צה שבעה איירי ואפלוגתיה דר"נ וסביריתו דרב יהודה אדר"נ פליג וקשיא לכו: **אין.** אסיפא דמתני' מתניין לה דמייירי שבעות אפטרופין צהדי דקמתי^(ב) ואם נעשית אפטרופא ודר"נ לאו אפלוגתא דרב יהודה אתמר אלא אפירושא דרישא אתמר ורב מתנא פליג אדרב יהודה כסיפא צהי אפטרופוס קאמר לשעבר אבל בפוגמת כולוהו מודו דפטרה דשבעה **נחלי** לה ע"י נכסיו היא: **שעבר מנאי עבדושי.** כלומר עד מתי קרוי לשעבר דלא אמרינן נכסי דיתמי נינהו ואין תנאי שלו מועיל צפן: **אבל צין מיסא לקבורה.** כבר רמו נכסי קמי יתמי ואין תנאי שלו מועיל צהן שלא ע"י נכסיו צאה לה: **לכרנא.** לפרוע למלך כסף גולגלתא דיתמי: **ולמוזני.** מוזן האשה וצבנות היתומים: **ולקבורה.** לקבורת המת או היתומים: **מוזנינן.** נכסי דיתמי צלה אכרחא שאין שהות ומתן לדבר וכו"נ לא משצנינן על אותה מכירה דל"א שלא תזלזל ותפסידתן **ומנאלת** שבעת שקר: **ולא נדר דלא שבעה.** אם כחז לה לשון זה: **נקי נדר: מנקים משבעתא.** מדין שבעה: **נקי נפשו שבעתא.** אם יתשורף לה שבעי להם: **אבל מה אעשה.** דלעולם יורשין משצנינן אותה אם מת הוא והיא נפרעת מהם: **ואיכא דאמרי לה.** להא דלאא שאול צן אימא מרים מתניתא ונולא אמרו לה צלשון שמעתא דאמורא כדאמנן דאמר שמואל משום אבא שאול אלא דמתניתא^(ג) היא ואמר שמואל עלה הלכה כאלא שאול: **בתנ"י הפוגמת כסופסה.** כדמפרש ואזיל צמתניתין גופה: **לא תפרע.** השאר וצגמ' מפרש טעמא: **עד אחד מעידה נר.** צגמרא מפרש טעמא: **מנכסים משועבדים.** משום דלי הוה גצי מן הלזה גופיה והוה טעין לזה אשתבע לי דלא פרעתך אמרינן שבעות^(ד) דמשצנינן ליה ואי לא טעין לא טענין ליה הואיל ונקיט שטרא אבל צצניל לקוחות אן טענינן דלמא אי הוה גצית מן הלזה הוה טעין לך אישתבע לי דלא פרעתך וצעית אישתצויע השמא אן טענינן דפתח ע"ל לאלס הוא ומנכסי יתומים ונפרעת שלא צפניו כולוה משום האי טעמא:

ר"ש

כתובתה כיצד היתה כתובתה אלף וזו ואמר לה התקבלת כתובתיך והיא אומרת לא התקבלתי אלא מנה לא תפרע אלא בשבעה וכו'. **שהיא פרועה כיצד היתה כתובתה אלף וזו ואמר לה התקבלת כתובתיך והיא אומרת לא התקבלתי ועד אחד מעידה שהיא פרועה לא תפרע אלא בשבעה** ימנכסים משועבדים כיצד מכר^(א) נכסיו לאחרים והיא נפרעת בשבעה וימנכסי יתומים כיצד מת והניח נכסיו ליתומים והיא נפרעת מן היתומים לא תפרע אלא בשבעה וישראל בפניו כיצד הלך לו למדינת הים והיא נפרעת שלא בפניו אינה נפרעת אלא בשבעה

הכותב לאשתו פרק תשיעי כתובות פז.

אלא למ"ד בו' אייה מי הות ידעה דמותיה דה אפטרופאי. ואין להקשות דלדידיה איכא לאוקמי מתניתין כשהיא כבר אפטרופאי ולכן היא תוצעת מן הבעל לפוטרה דמאי דוחקין לאוקמה מתני' שבעת אפטרופאי ולומר דלא מיירי מתני' בכל ענין אפילו לא נעשית עדיין אפטרופאי דסתמא דמילתא שכתב לה צערה שזונסה: **לכרנא ולמוזני.** פי' צקונטרס לכרנא של יתומים וקשה דמשמע הא לשאר זכרי יתומין מכריזין והא לימא מדפרין צריש פרק שום היתומין (פרקינ כב. וסס) למ"ד אין נוקדין לנכסי יתומין אלא לשטר שיש צו רציית מן המשנה דשום היתומין ל' יום ומכריזין כו' דלמא ההיא הכרה לא לפרוע לצעל חוז אלא כשמוכרים לשאר זכרי יתומין לכן נראה לפרש לכרנא של אשה לפרוע כסף גולגולת שלה כמו שהיה הבעל עושה דככלל מוזני הוא: **[אפי' בין מיתה לקבורה.** מה שפי' צקונטרס שלא זולתה אין נראה דמ"מ תשבע שלא עיכבה משלהם צידה אלא כמו שפרש צירושלמי שלא תניח מת משטר ותלך לציט צליה והשטא נמי מוטל דמיייתי לכרנא ולמוזני ולקבורה דמוצנינן צלה אכרחא משום כבוד המת: **ולקבורה.** הא לא אנטריך למימר שלא יימי אציהן מוטל צצונין עד שיסומו ויכריזו אלא אם לוו לצורך קצורה מוצנינן לצורך זה החוז צלה הכרה שלא תהא מכשילו לעמיד: **מנכסי יתומים לא תפרע אלא בשבעה.** מימה אמאי לא הקשה מהך משנה למ"ד צריש פרק שום היתומים (פרקינ כב. וסס) אין נוקדין לנכסי יתומים אל"כ רציית אכולת צהן דהך לא הוה מצי לאוקמה כגון שיש רציית דממשי אהיהא דאין נפרעין מנכסי יתומים אלא מן הוציבורה וצטוצב דמיייתי התם וליכא למימר דהך דהכא איכא לאוקמה ציתומים גדולים דל"כ ההיא דאין נפרעין אלא מן הוציבורת אמאי לא מוקי לה דוקא צגדולים אלא ודאי ס"ל להש"ס צכל ענין איירי ואומר ר"י דודאי דהך דהכא הוה מוקי לה צגדולים דוקא צכל היה דאין נפרעין אלא מן הוציבורת לא ניחא ל' לאוקמה צגדולי' דלא נפשוט הא דצעי עלה צהנזקין (גיטין ג.) יתומים שאמרו דאין נפרעין אלא מן הוציבורת קטנים או אפילו גדולים: **בקשישים** הא דמתן צהשולת (גיטין דף לד: וסס) אין אלמנה נפרעת מנכסי יתומים אלא שבעה ופרקינ מאי איריא אלמנה כו' ומשני דאלמנה אנטריך ליה משום חינא והשטא אמאי אנטריך למימני הא תנינא לה הכא ולעיל (דף סד.) נמי גצי היה עליו כמזבח אשה וצ"מ תנן שכולן צריכין שבעה וי"ל דאנטריך למימני התם דלא חוקמה מתניתין דהכא צגרושה צכל צאלמנה לא תצעי שבעה משום חינא וצ"ע: **דגרושה צעיל נמי מן כדאמר לקמן צפרק אלמנה** (דף קז: יז) מ"מ לא צעיל מן כמו אלמנה והא לא תקשי מתניתין דהכא אמאי אנטריך למימני דהכא מנא לה צהדי הך דאין נפרעין אלא שבעה:

אמר

מן הלקוחות לא תפרע אלא בשבעה וימנכסי יתומים כיצד מת והניח נכסיו ליתומים והיא נפרעת מן היתומים לא תפרע אלא בשבעה וישראל בפניו כיצד הלך לו למדינת הים והיא נפרעת שלא בפניו אינה נפרעת אלא בשבעה

עין משפט נר מצוה

בד א מיי פ"ט מהל' שופ"ט הלכה ד טו"ש"ע אה"ע סימן לא סעיף ה:

בזה ב מיי פ"י מהל' אשות הלכה ט"ז ופ"י מהל' כ ופ"י מהל' מלוה ה' אל סמג עשין מה ודל ו' טו"ש"ע אה"ע ס' ע סעיף א ופי' נא סעיף כה ופי' קד סעיף ג ופי' קיד סעיף ו וטו"ש"ע ח"מ ס' קט סעיף ג:

בזו ג מיי פ"ט מהל' אשות ופ"י מהל' טו"ש"ע אה"ע סימן לא סעיף ו:

בזו ד מיי פ"ט"ז שם סל' יד ופ"י מהל' מלוה הלכה א סמג עשין מה ודל טו"ש"ע אה"ע ס' קו סעיף א וטו"ש"ע ח"מ ס' פד סעיף א:

בזה ח מיי שם ופ"י מהל' אשות הלכה טו מהל' אה"ע שם סעיף ח וצ"מ ס' לא סעיף ט ופי' קיד סעיף ד:

ג ז מיי פ"ט מהל' אשות הל' יז ופ"י מהל' מלוה הלכה א סמג שם טו"ש"ע אה"ע שם סעיף א וטו"ש"ע ח"מ ס' תק סעיף ג וי: **נא** ח מיי פ"ט"ז מהל' אשות הלכה טז ופ"י מהל' אשות הל' א ופ"י שם הל' א סמג שם טו"ש"ע אה"ע שם סעיף ט וצ"מ ס' שם סעיף י וטו"ש"ע ח"מ ס' קו סעיף א:

תוספות ר"ד (המשך)

שבעה באשר התנית עמה שהוא א"ל לאשתי עשיתי זה הכבוד מתנחב ממני בלא שבעה בלא לכא איני חפץ לעשות כבוד זה ואין תנאי האשה מועיל לא לירוש' ולא ללקוחות ובאים מכחה. אלא אם באין יורשי' לגבות כתובתה ממנו כגון גירשה ולא הספיקה לגבות כתובתה עד שמכרתה או לאחרים ובאים להוציב יכול הוא להשביען בכל ענין שנשפלת עליהן שבעה שאם אומר להם פרעתי אתכם והן פוגמין כתובתן לא פרעתן כ"א כך כדן נשבעין כדון העובים שטרו ואם טוענין כי לא פרעתנו כלום נשבעין כדון דר"פ. ואם טוען עליהם כי פרעתו אתכם או אמנם גולתני כשמיניתיה אפטרופוס על נכסי נשבעים על שבעת הירוששים שלא פקדנו בשעת מיתתה ולא אמרה לנו מוקדם לכן כלא מצאנו בין שטרותי ששטר כתובה פרוע וגם אלהא אם באין יורשי' לגבות כמו כן שלא פקדנו ולא אמרה לנו ששטר כתובה פרוע או שגולה אותך: נדר ושבעה אין לי עליך נדר וירשיך וכו'. פי' אפי"ה שהתנה עם אשתו ופטרנה מן השבעה וגם פטר יורשי' והבאים בירשתה התנאי הזה אינו מועיל אלא כשכאים לגבות ממנו אבל אם מת הוא ונפלו נכסיו לפני הירוששים והיא באה לגבות כתובתה מן הירושין אין תנאי אבאין מועיל לה ולא מצאי למימר אתם מכח אביכם באים והרי אביכון פטרני וכמו שלא הי' הוא ורשאי להשביעני כך אין אתם רשאים להשביעני אלא אמורים לה תנאי הזה לא הועיל אלא כשחיו הנכסים בידו אבל עכשיו שבאו בירושתו אינו מועיל תנאי אלא אנו יכולים להשביען שלא פרעך אבינו כדון לא אלמנה הבאה ליפרע

מנכסי יתומים ואם היתה אפטרופא בנכסי בעלה יכולים להשביעה שלא גולה את אביהן באותה האפטרופות וכו"ש אם טוענים עליה שפרענך שחיבת לי שבע וכן אם מתה היא ולא הספיקה לגבות כתובה מן ובאים יורשיה לגבות מן משביעין אותם שבעת הירושין שלא פקדנו אמנו. ופי' כי הנשבעין (דף קח) מקשה תלמודא מהכא למי"י אין אדם מוריש שבעה לבניו.

כיון דפטרה מן השבעה א"י"ל אלא גובה בלא שבעה. אבל משביע הוא וכו'. פי' אפי"ה ששום שבעה א"י להשביעה בלא שבעה. אין יורשי' והבאים בירשתה דהיינו את מכירה כתובה לאשתו אין יכולים לומר לו אחרי שהתנית עמה לגבות בל"ש גם אנו הבאים מכחה נגבה ממך בלא